

RAAMATIKOGU

MESI

2

TÄHEKE

ISSN 0134-2266

1992

* Rõõmus töö * *

Pildistanud TIIT KALJUSTE

Lihula Keskkoolis hakkab tund läbi saama.

«Kirjutage nüüd homme õppimine ära!»

«Kuhu ma kirjutati? Õpetaja, tahad ma kirjutati sinu päevikusse!»

«Õpetaja, miks meil homme neli tundi on!»

«Õpetaja, kas homme hindeid ka saab!»

«Õpetaja, ma ei näe! Mine tahvli eest ära!»

«Kuule, õpilane, ära karju! Ja lõpeta see kamandamine!» Õpetaja Aare Ristikivi ei jõua enam kõigile küsimustele vastata. Ta saadab Marko oma pinki tagasi, paneb Angelika plastiliinikarbi kinni, sätib kellelgi ranitsarihmuga ja loeb Priidule sõnad peale. Et ta ikka õuemeinekuks teised riided paneks. Siis on söögi-vahetund käes.

«Oi, meil on tore õpetaja,» arvab Raili. «Algul, kui ma teada sain, et õpetajaks tuleb mees, hakkasin natuke kartma. Aga ta pole üldse hirmus, kogu aeg teeb nalja.» «Ainult natuke rohkem võiks õppida anda,» nuriseb Maris. «Teised õpetajad ei luba tunnis ringi käia,» tuleb Priidule veel meelde. «Aare käsib meil ka kohale minna, kui väga palju karjume. Ja siis käisime veel pargis ja metsas. Aare õpetas meile lillede nimesid. Aga laulda ta ei oska, ise ütles.»

Siis, kui viimane tund on läbi saanud ja kõik lapsed majast läinud, jääme Aare Ristikiviga juttu ajama. «Ma ei tulnud varem selle peale, et minust algklasside õpetaja saab. Lihtsalt läks nii. Hirmu ei olnud, mõtlesin, et mis seal siis ikka. Aga esimesel koolipäeval oli nahk märg, niimoodi pingutasin. Eks ma pea neile koolis isa eest ka olema. Mõnel kodus ju õiget isa polegi. Aga

isaks nad mind kutsunud pole, emaks ainult. Ema ju hoolitseb laste eest. Lapsed on siirad ja vahetud, nii naljakad oma väikeste muredega. Vahel unustan end ära ja olen kui omasuguste seas. Aga nemad usuvad, et olen suur ja tugev ja tark ja hea. Ma siis püüangi olla ja pistan mõnele taskurätiku pihku ja löön teisel seeliku tolmust puhtaks. Või sean kaklejate vahel õiguse jalule.

Novembrikuus ootasime toimetusse kõige kaunimaid Barbie talvekostüüme. Pingutanud oli igaüks ja seepärast läks ka iga töö loosirattasse. Auhinna võitsid MARI-LIIS HÜVATO Võrumaalt, PILLE RAND ja TRIIN RAUDSEPP Hiiumaalt, perekond PARTS ja KAIRI KORTS Tallinnast, EVELIN MIHKELSON ja MONIKA KIRSIPUU Sakust, ELE REIER Vändrast, TONIS ORG Valgast, MAARJA-LEENA SAAR Lääne-Virumaalt, KATI KIKKAS Tartust ja ANU PÖLDSAM Pärnumaalt.

Palju õnne!

Päris õpetaja ma veel pole. Noh, selline asjalik ja range. Oma kooliaeg on veel värskelt meeles. Mäletan, et ma kohe sugugi ei tahtnud tunni alguses püsti seista. Ja minu Ilb ka ei seisa. Karistada ma ei oska. Ikka mõtlen, et mis nad siis ära tegid — no oli väike kaklus, ja mis siis. Või ei suutnud terve tunni paigal istuda. Ise ka ei suuda. Vahel teen kurja häält ja nõuan mõnelt päevikut. Tuleb siis õnnetu päevikuomanik ja ütleb, et kuidagi ei tahaks märkust saada. Muidugi ei tahaks. Milleks seda märkust vaja ongi, katsume omad asjad ikka omavahel ära klaarida.

Tüdrukud ripuvad mul alafasa käe otsas. Õhtuks tüütab see ära. Raputan nad minema ja pistan jooksu. Nad arvavad, et see on tore mäng ja tormavad karjaga järele. No mis ma teha saan! Pahandada! Tegelikult mulle ju meeldivad elavad lapsed. Hea muidugi, kui nad tunnis vaht oleksid. Aga selliseid lapsi vist polegi — õigel ajal elavaid ja õigel ajal tähelepanelikke. Suured inimesed ei tee ka kõike õigel ajal. Nii et kurta pole põhjust. Aga rõõmu on mu töös küll. Olen rõõmus, kui mõni mürakaru kasvõi viis minutit vagusi istub. Või siis, kui hea hinde saan panna. Selliseid väikseid rõõmuhetki koguneb iga päev, nendest saab kokku suure rõõmu. See ongi vist õpetajaks olemise rõõm.»

INGRID RENSER

JÜRI RANT **Talveuni**

Sügisel, kui ilmad olid kõledaks muutunud, sai vana mäger metsalagendikul põdrapulli, jänese ja rebasega kokku.

«Jätame siis hüvasti,» ütles mäger. «Kevadel jälle näeme. Mina lähen nüüd talveunele.»

Mägra rõõmus rahulolu tegi teiste tuju tusaseks.

«Kuule, mäger!» küsis põder. «Kas nii pikk magamine ära ei tüüta!» «Mitte põrmugi,» tõmbas mäger suu veel laiemale naerule. «Näed und kümne munaga tedrepesast ega saa arugi, kuidas aeg möödub. Parim viis külma talve möödasaatmiseks on see talv soojas urus maha magada.»

Kui mäger minema traavis, jäid põder, rebane ja jänes mõttesse.

«Tarvis vist tõesti mägra nõu kuulda võtta,» lausus viimaks põder. «Kas mul seda sügavas lumes sumpamist tarvis. Tõsi ja, kaevan liivamäkke koopa, sean samblakuhja külje alla ja hakkan äsja lehte läinud pajupõõsast und nägema.»

«Minul on koobas ammu olemas,» kiitis rebane. «Mitte halvem mägra omast. Kes mind keelab seal kevadeni pikutamast.» Aga jänes arvas, et ilma koopata saab ka läbi. Tema lubas kuuseokste alla sooja pesa meisterdada ja värskest ristikheinast und näha.

Päevad läksid. Tuli lumi, kattis teed ja rajad, puud ja põõsad. Tuul tuiskas hangesid kokku, pakane paugutas puutüvesid. Ühel kuuvalgel ööl, kui

jänes haaviku poole kalpsas, pidi ta äärepealt põdra otsa komistama. Põder lamas lumelohus, jalad kõhu all, pea hangeharjal. Kaugem ümbrus oli sügavaid jälgi täis. Põder oli seal sumbanud ja oksid näksinud.

«Keda ma näen!» imestas jänes. «Sa lubasid ju koopasse talveunele minna.»

«Ja sina kuuse all pesas kevadeni keras olla,» muigas põder.

Puhu aega olid mõlemad vait. Siis ütles põder:

«Minu suurte sarvedega pea poleks sügisel nagunii koopasuust sisse mahtunud.»

Aga jänes ohkas:

«Minu õrnad käpad oleksid kuuseokstest pesas okkaid täis läinud.»

«Koopas poleks ma näinud, kui kaunilt virmalised veebruariööl vehklevad,» lohutas end põder.

«Pikast unest oleks kondid haigeks jäänud,» arvas jänes.

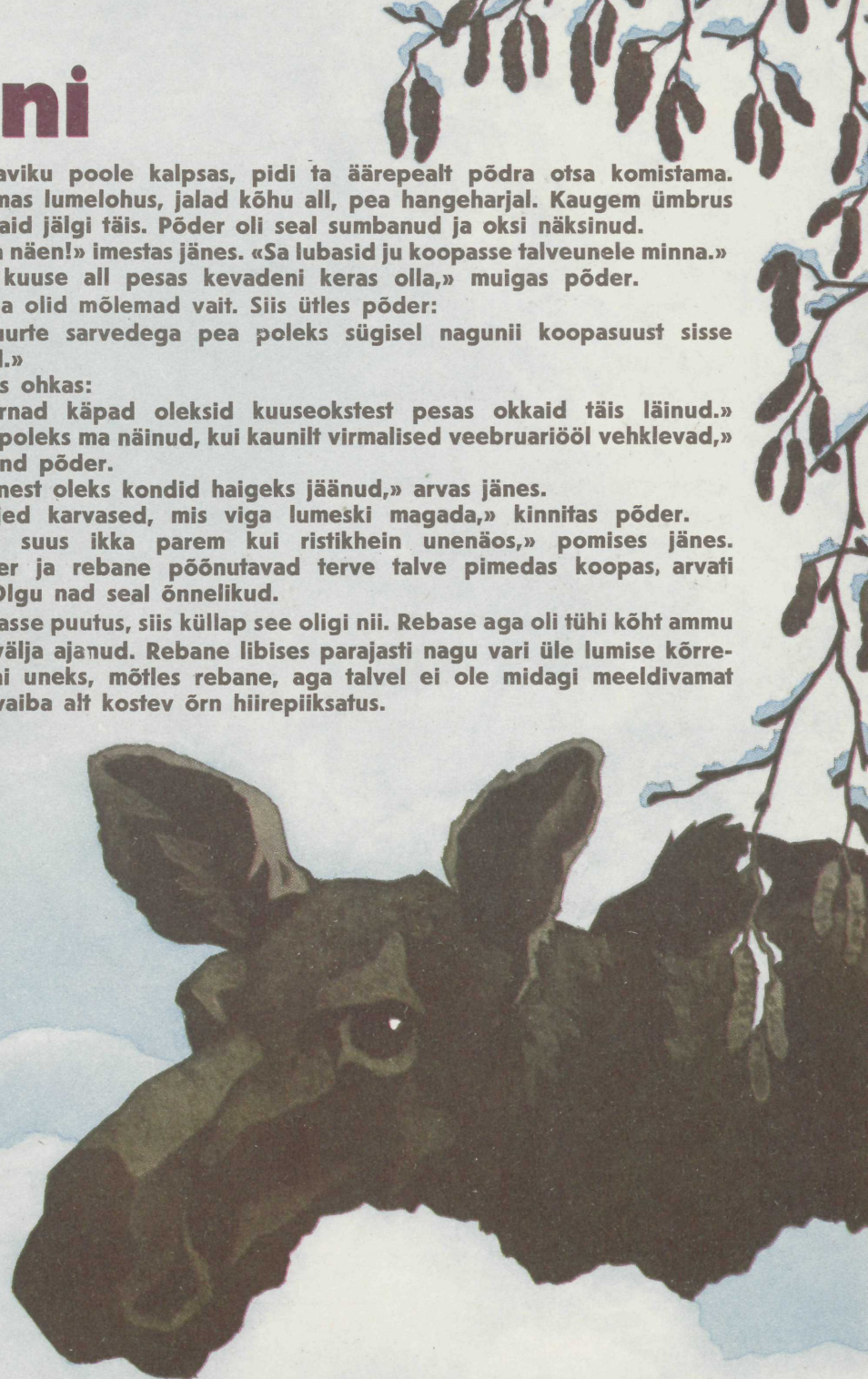
«Kui küljed karvased, mis viga lumeski magada,» kinnitas põder.

«Puukoor suus ikka parem kui ristikhein unenäos,» pomises jänes.

Las mäger ja rebane põõnutavad terve talve pimedas koopas, arvati ühiselt. Olgu nad seal õnnelikud.

Mis mägrasse puutus, siis küllap see oligi nii. Rebase aga oli tühi kõht ammu koopast välja ajanud. Rebane libises parajasti nagu vari üle lumise kõrre-põllu. Uni uneks, mõtles rebane, aga talvel ei ole midagi meeldivamat kui lumevaiba alt kostev õrn hiirepiiksatus.

Illustreerinud HELDUR LARETEI

OTT ARDER

TULI TALI TULINE,
TALI LUMISULINE
ehk
IGAL TALVEL OMA NOORUS...

TULI TALI, TALI TULI,
TALI TULI, JAA!
TALVETUUL TÕI LUMETUISUD,
VALGE ILMAMAA.

KÕIK ON HOOPIS ISEMOODI
KIRKAS TALVEVALGUSES.
TALVE HEA ON IMETLEDA
ERITI TA ALGUSES.

IRA LEMBER Kolm lumepalli

Hoovis külitasid kolm lumepalli. Üks pall oli suur mürakas, teine paras keskmine, kolmas väike ja veidi lapergune.

Suur pall ajas lume külgedelt kohevile ja puhkis ülbelt: «Mina olen suur ja mürakas! Ma olen pallide pall! Mitte keegi ei jõua mulle tuult alla teha. Teate, madalad pallid, mina näen koguni vastasmaja aknasse. Ma näen sedagi, et praegu silitab üks suur poiss üht väikest kassi.»

Keskmine paras pall kohendas lumest juukselokke ja edvistas: «Aga mina olen jälle kõige kaunim pall! Ja kõige parajam pall! Mul on kõige ümaram keha. Ja kui ma end veidi upitan, siis, olge lahked, näen ma isegi tänavale. Just praegu näen, et seal kõnnib üks pisike tüdruk oma suure koeraga.»

Väike pall ei ütelnud midagi. Ta teadis, et on kõige tillem ja et iga laps jõuab talle tuule alla teha. Ta lihtsalt vaikis ning unistas. Väike pall unistas, et sajab lund, sajab palju lund ning kõik see lumi langeb tema peale, kasvatab ta suureks ja ümarikuks. Järsku tuli hoovi üks suur poiss väikese kassiga ja väike tüdruk suure koeraga.

«Vaadake!» uhkustas taas suur pall. «See poiss on minu vana tuttav. Ma näen teda iga päev vastas-

maja aknal.»

«Kas kuulete!» kelkis keskmine pall. «Seda tüdrukut ja koera olen mina ühtepuhku tänaval märganud.» Suur poiss ja väike tüdruk uurisid lumepalle hindavalt. Väike kass ja suur koer keerasid samuti pead viltu. Ka nemad mõtsid silmadega lumepalle.

Korraga võttis poiss keskmise palli ja tõstis selle ähkides ning puhkides suure lumepalli kukile. Tüdruk ulatas väikese palli poisile ning too upitas selle keskmise kukile. Siis võttis poiss taskust porgandi, torkas selle väikese palli ninaks ja vajutas talle sõrmega hästi suure suu pähe.

Väike tüdruk aga võttis omakorda taskust kaks sötükki ning andis need suurele poisile, sest ta ise ei ulatunud ju väikesele pallile silmi pähe seadma.

«Kui ilus lumememm!» kiitis poiss.

«Peapool on kõige vahvam!» ütles tüdruk. «Ta on nii ilus ja armsa näoga.»

Suur koergi haugatas tunnustavalt. Väike kass nühhis end sõpruse märgiks vastu lumememme.

Väike lumepall oli korraga väga-väga õnnelik. Nüüd sai ju temagi kaugele vaadata. Aga ta ei hakanud sellega kelkima. Ta ainult vaatas ringi ja imestas, et maailm on nii suur ja imeline.

JAANUS TAMM

KUIDAS MA TEAN, ET TUISUD

on akende taga!

Nemad minuga vaikset räägivad säält.

Emal küll ütleb, et sulle silmad ja maga,

aga lumevalguses

aknad vaatavad päält, kuidas ma avatud silmi

tuiskude sosinat kuulan.

Arst rääkis öhtul, et palavik see on ja gripp.

Mina ei tea, olen väikene.

Undavad tuuled.

Akende taga lehvib tuisk nagu lipp.

Illustreerinud EVERI VÄHI

ERIKA ESOP

Mina tahan, mina tahan

KASVATAJA,
KASVATAJA,
KAI ON VÄGA PAHA!
MINA NUKKU TAHAN,
AGA KAI EI RAATSI ANDA,
TAHAB ISE SÜLES KANDA.

KASVATAJA,
KASVATAJA,
MAI ON VÄGA PAHA!
MINA JÄNKUT TAHAN,
AGA TEMA ÜTLEB: «OOTA!»
MA EI SAA JU AINULT LOOTA!

KASVATAJA,
KASVATAJA,
TIIT ON VÄGA PAHA,
MINU PALLI TAHAB!
AGA MULLE SEE EI MEELDI,
KUI MU ASJU KISUB KEEGI.

KÕIK ON PAHAD,
VÄGA PAHADI!
NÕUD MA VISKAN ENNAST MAHA
KISAN KÕVASTI: «ÜÜ-ÜÜ...!»
SEE ON TEISTE SÕU!»

Illustreerinud MAARA VINT

KADRI MUTLI

Printsess

Elas kord printsess Lumehelbeke. Ta elas oma lumelossis. Seal oli palju tube ja salakambreid. Printsessil oli palju mänguasju ja tal polnud kunagi igav. Tal olid ka ema ja isa. Neil oli palju pilvehobuseid. Printsess sai nendega iga päev ratsutada. Tüdruk kosus ja kasvas hästi.

Kui ta oli viieteistkümne aastane, hakkas Maa teda huvitama. Justkui mingi igatsus kutsus teda sinna. Ta istus kogu aeg pilvelossi tornis ja vaatas Maa poole. Ei tahtnud ta süüa ega juua, ainult istus ja istus. Lõpuks läks ta pilvetarga juurde. Tark rääkis nii: Maa peal on aastaeg talv. Talvel laskuvad pooled sinu õed ja vennad märkamatu Maale, aga nad ei saa pärast enam tagasi. Nad sulavad veeks ja rändavad ringi. Kui sa

lumehelbeke

tahad nii kangesti Maale minna, siis hoia mõnel õel silm peal. Kuid ma hoiatan sind: sa võid hakata taevasse tagasi igatsema, kuid siis ei saa sind enam keegi aidata.

Printsess läks oma lossi tagasi ja hakkas ühel õel järel käima. Aeg tuli ja õde läks salaluugi juurde, tegi selle lahti ja hüppas alla.

Printsess mõtles natuke ja hüppas õele järele. Kui ta Maale jõudis, meeldis talle seal väga. Aga kui ta oli Maal juba mitu kuud olnud, hakkas ta taevasse igatsema. Ta püüdis õhku tõusta, kuid see ei õnnestunud. Siis hakkas ta nutma, kuid seegi ei aidanud. Talle tuli targa hoiatus meelde. Ta nuttis lausa südamest, kuid ka see ei aidanud ning järsku sulas ta veeks ja vulises minema.

HELJO MÄND Hõikajate perekond

TINN-TÖNN, TINN-TÖNN,
UKSEKELL EI TINISE.
EI MA TULE KAUGELT KÜLLA,
SINU VENNAD SINISED.

TINN-TÖNN, TINN-TÖNN,
KELLAHÄÄLED KULLASED.
EI MA TULE KAUGELT KÜLLA,
MINU ÕED KOLLASED.

MEIE LASTERIKAS PERE
KOKKU KUNAGI EI SAA,
HÕIKAME VAID KAUGELT TERE,
MEIE KUKIL METS JA MAA.

VENNAD-SINIMÄED, TERE!
TERE, ÕED-VOOREMAA!
TERE, EMA-EBAVERE!
TERE, ISA-KELLAVERE!
TERE, TERE, VIRUMAA!

OH, MIS KENA PEREKOND!
HÜÜDED, HUIKED VERES ON.

Veebruari alguses toimusid Prantsusmaal Aberville's 16. tallolümpiamängud. Seepärast otsustas Kaaren Kaarel seekord sporti uurida. Kaaren Kaarel sai teada, et

esimesed tallolümpiamängud toimusid 68 aastat tagasi, 1924. aastal ka Prantsusmaal Chamonie's (loe: šamoniis).

suusad on kõigile põhjarahvastele olnud sadu aastaid tähtsaks liiklusvahendiks. Esimesed suusavõistlused peeti 1767. aastal Norras. Kõikidel suuskadel on all üks või mitu soont. See hoiab suuska rajal ja väldib külglibsemist. Suusk on natuke kaardus, keskosa ei puutugi suure hoo ajal lund. Nii on libisemine parem. Murdmaasuusa saapal on keel, mis pistetakse suusale kinnitatud sidemesse. Ühe firma saapad ei sobi teise firma sidemele. Saapa all on kill, mis juhib kannu täpselt arvestatud kohale. Tänapäeval sõidetakse klassikalises (tavallises) ja vabastiilis (uisusammuga). Arstid soovivad lastel esialgu sõita tavalise suusasammuga.

suusahüppesuusad on eest laiemad kui tagant. See võimaldab hüppe ajal paremini tuult püüda. Vastutuul pikendab hüpet, sest laiad suusad ja hüppaja keha püüavad end alla tuulepadja, mis kannab kaugele. Sellepärast hüppavadki mõned sportlased V-stiilis (suusaotsad on kahele poole harali).

Minus kummitab üks lapsik vemmalvärs: SUHKRUTOOS, SUHKRUTOOS SINU ELULOOS... See tähendab, minu eluloos. Sinul võib suhkrutoos pooltühi olla, aga elulugu sul veel pole. Lase mul siis esimesena tunnistada, et käisin ema suhkrutoosi kallal. Sina tunnistad teine kord. Ja ära siis põnnama löö.

Näed, meid seovad kummalised asjaolud. Meie lapsepõlves oli ja on suhkrut piskult, sest riigis, kus meie sinuga elame, on alati olnud kibesoolast rohkem kui magusat. Aga missugusele lapsele ei meeldi suhkrutoos! Sel on nagu magnet küljes, tõmbab naksti! ligi. Kolme meetri pealt, teisest toast, õuest, heinamaalt, metsast, vee äärest ja mängu juurestki tõmbab ära. Siis lähed nagu üks kuutõbine, ei hooli mingist keelust. Nõnda minagi. Mäletan seda vanaaegset siniste metskannikestega suhkrutoosi, ema pulmakinki. Kahe uhke kõrvaga. Toosi mõlemad kõrvad olid kõvasti küljes, sest elu meie peres läks hästi. Aga kui ema sai teate, et isa on punaste poolt heinamaal maha lastud, pillas ta suhkrutoosi käest ja teine kõrv tuli küljest. Pool elu oli emal läinud. Ent metskannikestega suhkrutoos oli ka ühe kõrvaga armas. Just nagu ema lesknaisena. Ja magnet oli suhkrutoosis seda kangem, mida raskemaks läks meie elu.

Kui ma lähenesin salamisi, näpp suus, kuriteopaigale, siis palusin ette andestust surnud isalt, piibililoo Jeesuselt, kes mõistab lapsi, vanaema pildilt ja toakaselt, et see ei pillaks minu pahateo puhul lehti pörandale. Mul oli tunne, et just need reedavad mu. Ka mõtlesin linnasõbrale, kes suhkruhaiguse tõttu ei tohtinud ülepea suhkrutoosi kallal käia. Palusin ka temalt andestust. Ometi pistsin märjaks tehtud näpu toosi, et selle sügavust mõõta. Ei ole paremat moodust suhkrutoosi sügavuse mõõtmiseks kui suus märjaks kastetud näpp. Plikk Peeter muidugi, Väikese Atsiga pole mõtet suskima minnagi. Kui aga sageli mõõtmast käid, siis, tõsi jah, piisab lõpuks Väikesest Atsistki.

Ema suh

KALJU SAABER

krutoos

Olin mõned nädalad onu juures külas. Koju tulnud, ehmusin väga, et suhkur oli vähenenud toosist ka ilma mõõtmiseta. Ema muigas kurvalt, et suhkrut «hingab ära». Mina seda ei uskunud, ega see vanaema palderjan ole. Poisid armastavad detektiivi mängida, ka minul oli viimane aeg eradetektiiviks hakata. Seda enam, et kogu pattu ei tahtnud ma lasta enda kaela veeretada. See olu karjuv ülekohtus! Uurimistöös jõudsin salapärase ümara auguni toosi ülemises servas, kust kõrv oli ära murdunud. Ja mis ma näen: sipelgate tee viib sealtkaudu lauale, laualt aknale lillepottide vahele, sealt edasi õue ja õuest metsa. Nägin, kuidas valged suhkrukristallid rändasid terahaaval piki seda ilmatu pikka magusat kaubateed sipelgate linna poole. Sest mis muud see sipelgapesa on kui üks hiigellinn. See oli nagu vanaaegne võrtsitee Indiast Euroopasse. Iga suhkrutera oli nagu kaubapall sipelga tõmmude suiste vahel. Suurendusklaasi all oleks võinud kujutleda neegreid, kes rivis tassivad puuvillapalle pea peal. Kutsusin ema tunnistajaks, et tõelised suhkrutera on mul lõpuks peos! Nüüd võisin kogu süükoorma sipelgate kaela veeretada. Ema sai kole kurjaks — toosis on ju viimane suhkrutera. Ta pani katla tulele ja hakkas vett keetma, et sipelgapesa maja juurest ära hävitada. Vanaema oli ikka nõnda otsusekindlalt talitanud. Kui vesi kuumalt ja kurjalt aurama hakkas, tõusid mul ihukarvad püsti. Kujutlesin sipelgate õudset lõppu ette, nagu oleks see juhtunud minuga. Ja veega kõrvetamise kogemusi mul juba oli. Haarasin nuttes ema seelikusabast ja hüüdsin: «Ema, ema, ära keeda sipelgatele vett! Ega siis sipelgad üksi, mina ikka ka...» Ema vaatas mulle tõsiselt otsa, ohkas ja lausus, et oleks vist, jah, patt töökaid jumalaloomakesi nii julmalt nuhelda. Pani vaid suhkrutoosi augule tiheda punni ette. Minu ema on nüüd surnud, puhkab isa kõrval. Ja meie pere suhkrutoos on jälle tühjaks saamas. Ning minu poja Pikk Peeter on kahtlaselt niiske.

Illustreerinud VIIVE NOOR

mäesuusatamine koosneb mitmest alast. Sööstlaskumises on rada sirge ja keskmine tunnikiirus ületab maailma parimatel 200 km tunnis. Rada võib olla kuni kilomeeter pikk, kuid kiirust arvestatakse 100 meetri läbimisel. Sööstlaskumise suuskadel pole rina ülespoole painutatud. See vähendab tuuletakistust. Kõveraid keppe kasutatakse kiirlaskumises ja ülisuurlaalomis. Kepingid on tehtud keha järgi. Kaenla alt läbipistetuna on need mugavad ja vähendavad tuuletakistust. Kui sõitja kukub, siis suusasidemed avanuvad iseenesest. Nii välditakse vigastusi.

Saalomisõidus on lumme torgatud keppidel vedru all ja need kepingid ei murdu. Suusatajad sõidavad sinka-vonka keppide vahelt läbi. Laskumisel kasutatakse kavalust: kepp lüüakse põlve või käega eest ära. Nii jõuab keppide vahel loogeldes kiiremini alla finišisse.

laskesuusatajate püss kaalub 5 kg. Märklaud on tulejoonest 50 m kaugusel. Lastakse nii lamavast kui püstitasendist. Püstitasendi märklaud on suurem. Laskmisel astub sportlane 1×1 meetri suurusele matile. Nii pole laskmise ajal libisemist karta. Lamavast asendist tulistamisel ei tohi laskesuusataja olla liiga maad ligi nagu pärislaskja. Tema rindkere peab olema kõrgemale tõstetud, et südametõpe ei segaks sihtimist.

Püssi puuosa ehk kaba valmistatakse igale tipp-suusatajale eraldi. Arvestatakse käe pikkuse, samuti põsesarna kuju ja mitme muu iseärasusega. Päästiku tõmberaskus peab olema vähemalt pool kilogrammi. Püssitoru ees on kaitse, et lumi sisse ei sajak.

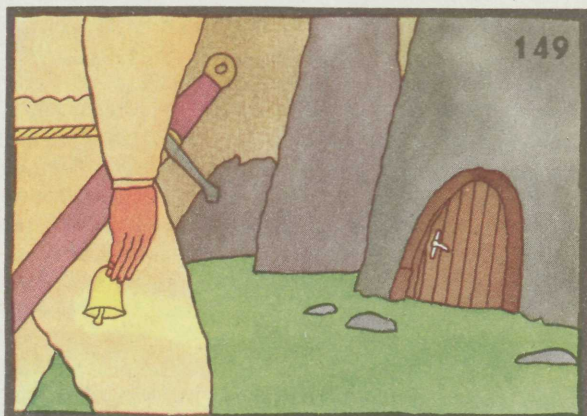
uisutati juba antiikajal. Raudjalasega puu-uisud võeti kasutusele 13. sajandil Hollandis. Enne seda olid uisuterad hobuseluuust. Vanasti uisutati koos keppidega.

Iluuisutamise uiskudel on tera pisut kumer. Nii libiseb uisk paremini. Uisutera ees on sakid. Nende abil sooritatakse hüppeid ja piruette (kiire paigalpööre).

Jäätantsuiskudel on sakid väiksemad ja uisudki lühemad. Uisu tera on alt nõgus (piki tera läheb soon). Selle soone servi nimetatakse kantideks. Kandidid peavad olema ühekõrgusel, siis ei teki külglibisemist.

148
Kellukese salavõim ei lasknud sangaril väsida. Vaenlasi langes nagu loogu.

149
Kalevipoeg tõmbas silla peal hinge ja astus siis põrgu värava juurde.

150
Sarvik saatis vägilasele vastu sada kõige vahvamat sõjameest.

Metsloomadele toitu viimas

Ükskord kutsus õpetaja meid metsa loomadele toitu viima. Läksimegi. Puistasime oravatele käbipuru. Varsti oravad tulid ja sõidki. Siis läksime kitsekestele ristikehina viima. Kitsed tulid ka ja sõid. Lõpuks ütles õpetaja, et meil on aeg tagasi minna.

KRISTI HORG

Külmal talvepäeval

Oli ilus talvepäev. Panin riided selga, võtsin kelgu ja suusad ning läksin mäele. Kõigepealt proovisin alla sõita suuskadega, siis kelguga. Suuskadega lendasin upakile ja sain lumiseks. No küll oli külm!

Läksin koju, vahetasin riided ja tulin uuesti välja hullama. Hakkasin lumemeest ehitama. See tuli suur ja ilus.

Õhtul kodus tundsin suurt rõõmu surisevatest sõrmedest ja kordaläinud päevast.

ALGI ANDERSON

Jalutuskäik metsas

Meil on nüüd oma mets. Ühel talvepäeval läksime kõik sinna jalutama. Kased olid sirged ja puhtad, suured saja-aastased kuused seisid võimsalt. Metsa ääres oli väga puhas, aga tagapool oli kole rägastik, tuulemurdu täis. Ema ütles, et siin saavad jahimehed hästi põtru kätte, siin jäävad loomad sarvipidi kinni. Meil oli kirves kaasas ja üheskoos saime selle rägastiku õhtuks puhtaks. Raiusime maha kõik murdunud puud. Järgmisel päeval olid käed päris valusad. Aga hea meel oli, et nüüd pääsevad meie metsast läbi kõik sarvedega loomad ja jahimehed ei saa neid siin tappa.

PIRET ADAMSON

Täna räägivad oma talvest Lepistu Põhikooli 4. klassi lapsed.

KÕRVAHARK

Harilik kõrvahark on meil tavaline ja kõikjal levinud putukas. Sageli juba selle omapärase putuka nägemine tekitab paljudes võõristust, mõnel isegi veidi hirmu. Küllap on põhjuseks jutud ja uskumine, et kõrvahark poeb inimesele kõrva. Tõepoolest, vanasti uskusid nii mitmed rahvad. Seepärast on ka nimi «kõrvahark» tuntud paljudes keeltes.

Teadlased on väga põhjalikult uurinud kõrvahargi elu ja käitumist. Nad on tulnud järeldusele, et meie kõrva see putukas küll ei kipu. Sellegipoolest usun, et väike hirmutunne võib tekkida, kui kõrvahark ähvardavalt oma tagakeha üles tõstab. Tema tagakeha tipus asetseb ju küllalt suur ja tugev tangidesarnane hark. Laialiaetud hark manitseb meid tõesti ettevaatusele. Lihased pidid sellel väikesel putukal tugevad olema. Ta olevat võimeline oma hargiga isegi inimese nahast läbi torkama.

Pildistanud MÄRT KRUUS

Harilik kõrvahark kasvab kuni 2 cm pikkuseks. Ta keha on pruun ja läikiv, kattetiivad lühikesed ja nahkjad. Nende all asuvad mitmekordselt kokkupandud kilejad tagatiivad. Tagakeha tipus olev hark on isasel kõrvahargil suurem, emasel väiksem. Selle hargiga püüab ta end kaitsta kallaletungija eest või ka ise rünnata. Hargist on suur abi ka saagi kinnihoidmisel söömise ajal. Harilik kõrvahark on varjatud eluviisiga. Päeval on ta peidus kas puukoore või kivi all. Lauatükkide alt võib neid leida hulganisti. Mõnikord võivad nad sobivate elupaikade otsinguil tungida ka majadesse, eeskätt keldrisse. Sageli asuvad nad elama mesitarudesse. Oösiti on kõrvahark agaralt ametis toidu otsimisega. Olenevalt oma elupaiga iseärasustest võib ta toituda nii elavate kui surnud taimede osadest või väiksematest putukatest. Ei põlga ta ära ka puude korba all arenevaid seeni ja vetikaid. Sageli võime kõrvaharki leida toitumas õitel, eriti maitsevad talle ka valmivad õunad.

Harilik kõrvahark on inimese abiga levinud üle kogu maakera pea-

aegu kõikidele mandritele. Teatakse umbes tuhat kolmsada kõrvahargi liiki, enamus neist elutseb troopilistel aladel.

Eestis teatakse olevat kaks kõrvahargi liiki — harilik ja väikekõrvahark.

Kõrvahargid peavad pulmi hilissuvel või sügise hakul. Seejärel valmistab emane kõrvahark munade jaoks väikese pesakese. Selleks ta uuristab pinnasesse 10—12 cm pikkuse käigu. Sinna munetud munakogumiku juurde jääb ema ka talvituma, valvates neid vaenlase eest. Vaenlasi aga jätkub. Neid on palju teiste putukate hulgas ja sageli ründavad mune teisedki kõrvahargid. Kui talvitumine on möödunud edukalt, võib ema kevadel mune juurde minna. Harilik kõrvahark on üks vähestest putukaliikidest, kes kannab oma järglaste eest hoolt. Ema jääb mõneks ajaks nende juurde ka pärast koorumist. Alles pärast ema surma hakkavad vastsed elama iseseisvat elu.

Isased kõrvahargid ei talu hästi talvekülmasid ja tavaliselt hukuvad.

MÄRT KRUUS

Kõrjasõbrad

GERLI AIMLA, 10a.

202100 Rakvere

Nurme 13

Huvid: kommi- ja nätsupaberid, kleepekad, taskukalendrid.

MARGE MOTIN, 12a.

202500 Valga

Võru 110a

Huvisid on paljul

TRIINU RANDMÄE, 10a.

202922 Viljandi mk.

Mustla

Lille 13

Huvid: taskukalendrid, kleepekad, margid, muusika.

Armastan väga loodust ja loomi. Kodus on koer.

VADIM KUZNETSOV, 11a.

202412 Tartu mk.

Koosa sjk.

Kirepi küla

Huvid: lugemine, joonistamine, laulmine, kleepsud.

IRA SIMONENKO, 11a.

252061 Ukraina

Kiiev

ul. Šepeleva 14/26

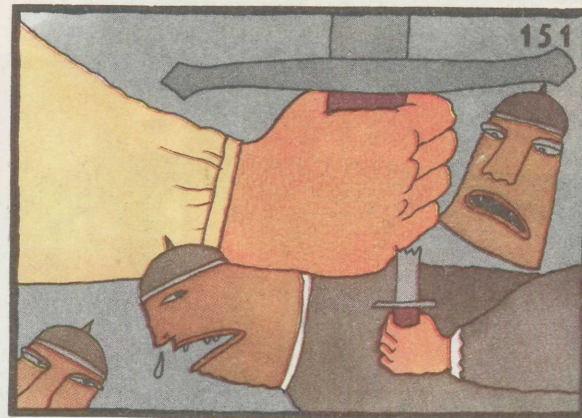
Huvitun ajaloost ja geograafiast, joonistan ja armastan loomi.

ANNE ALTMÄE, 10a.

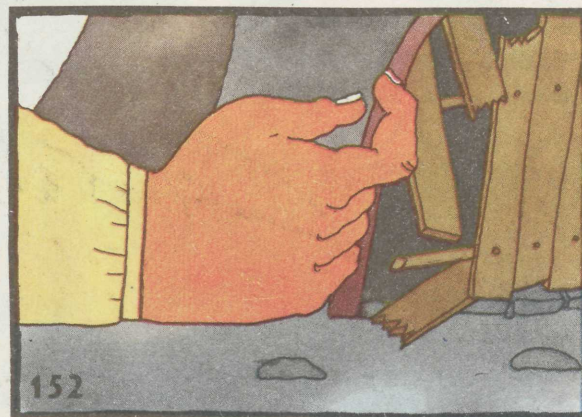
202404 Tartu mk.

Roiu sjk, Männi 4—20

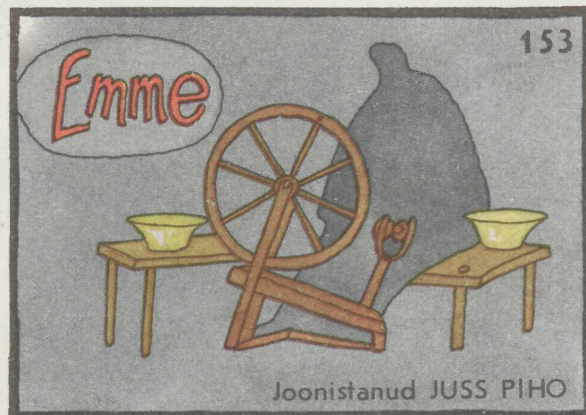
Huvid: lugemine, ümbrikupildid

Hirmasti mässas Kalevipoja mõök kallalekipputajate keskel.

Kalevipoeg põrutas vastu põrgu väravat ja see purunes.

Joonistanud JUSS PIHO

Estoas voki taga istus naise vari ja Kalevipoeg tundis selles ära oma ema Linda. (JÄRGNEB)

KUMMITUSE-

ONU

3

...seejärel mõned soojen-
dusharjutused vana peegli
ees... Ja siis tööle...

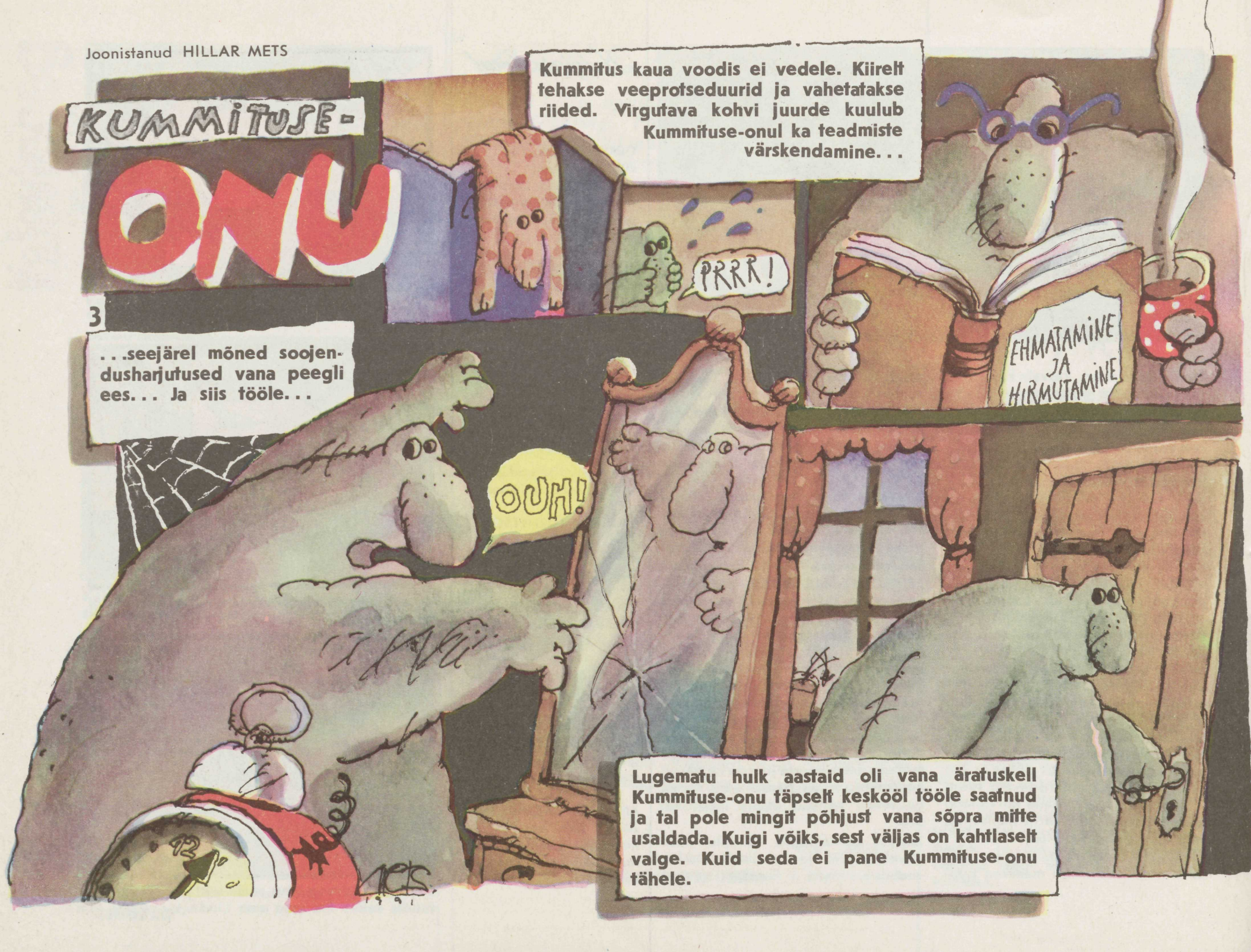
Kummitus kaua voodis ei vedele. Kiirelt
tehakse veeprotseduurid ja vahetatakse
riided. Virgutava kohvi juurde kuulub
Kummituse-onul ka teadmiste
värskendamine...

PRRR!

OUH!

EHMATAMINE
JA
HIRMUTAMINE

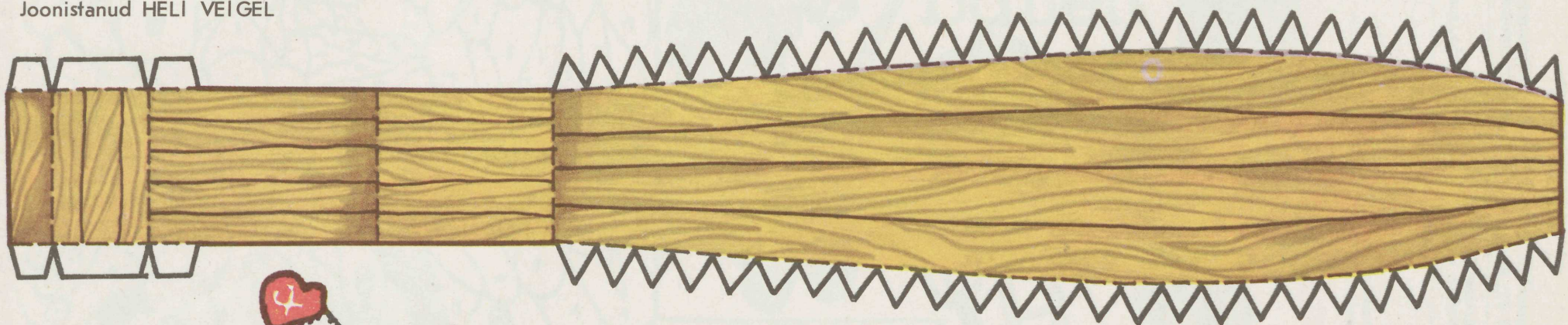
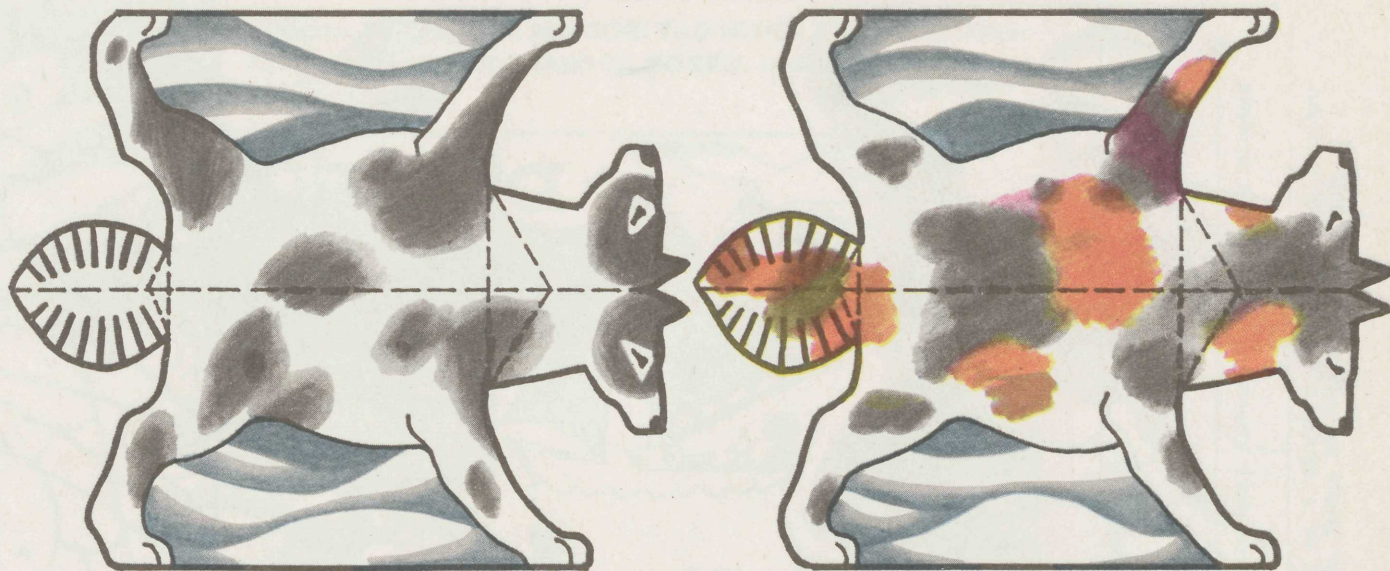
Lugematu hulk aastaid oli vana äratuskell
Kummituse-onu täpselt keskööl tööle saatnud
ja tal pole mingit põhjust vana sõpra mitte
usaldada. Kuigi võiks, sest väljas on kahtlaselt
valge. Kuid seda ei pane Kummituse-onu
tähele.

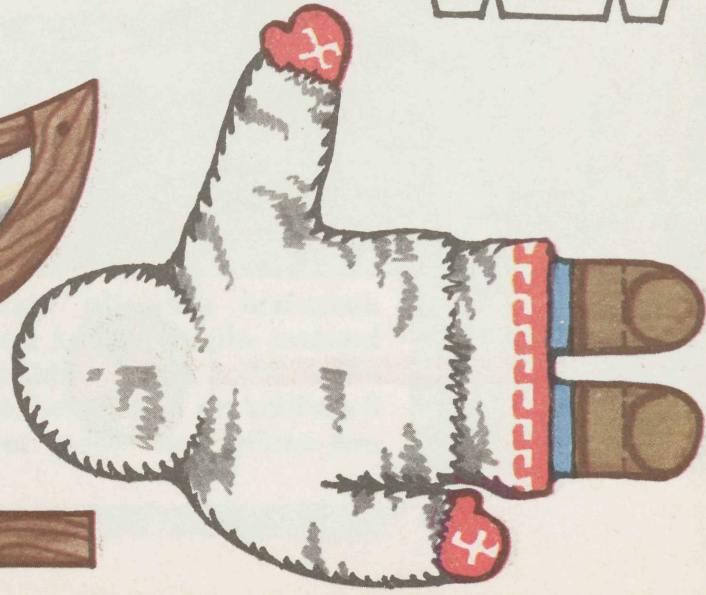
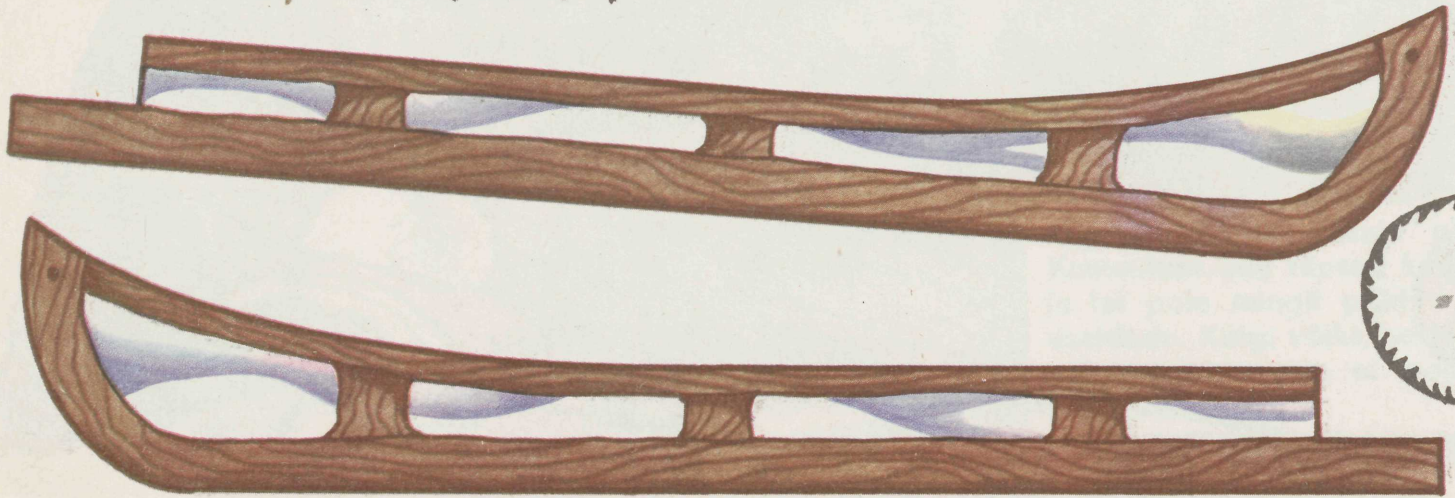
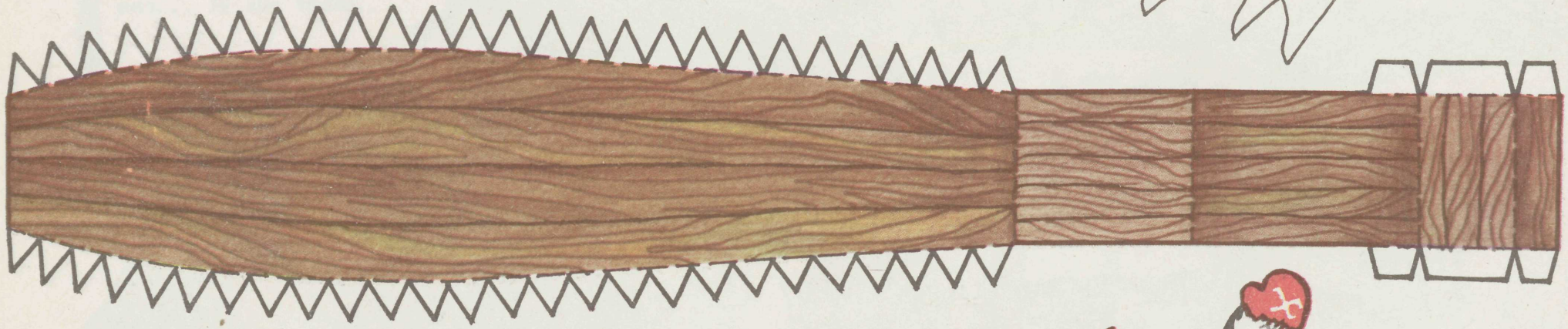
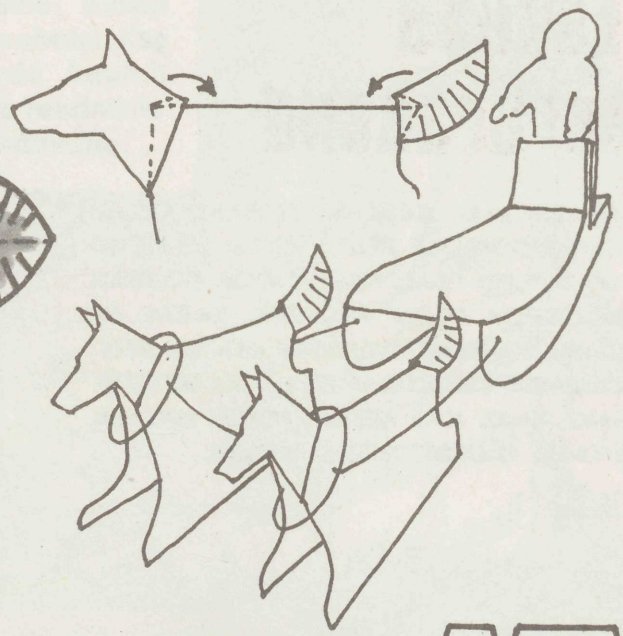
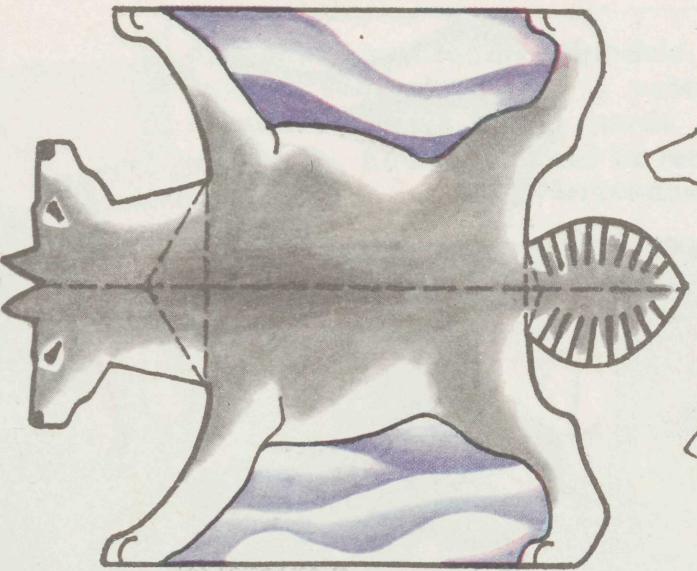
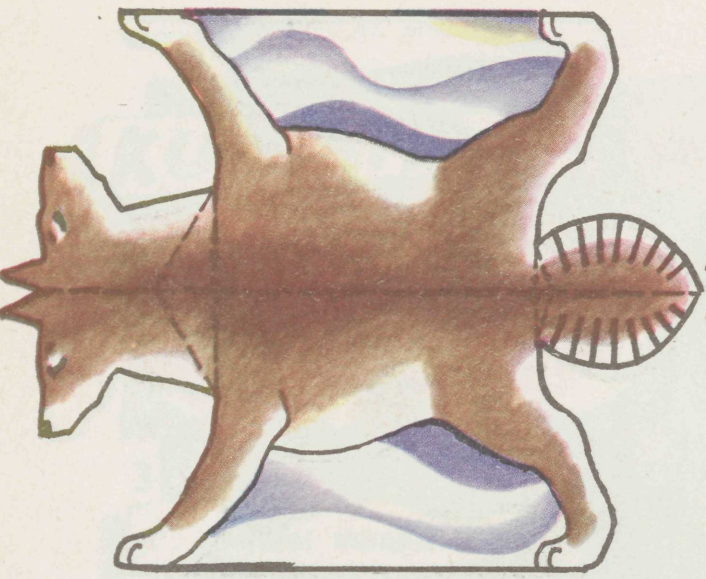

Eskimo koerarakend

LÕIKA ESKIMO, KELK JA KOERAD SULLE
MEELDINUD POOLE PEALT VÄLJA JA LIIMI
KELGU KÜLJED PEALSEGA KOKKU. KOERAD
MURRA SELJA PEALT POOLEKS. SABAD JA
PEAD MURRA PUNKTIIRJOOINT MÖÖDA PÜS-
TI. RAKENDA KOERAD NIIDIGA KELGU ETTE,
ESKIMO PANE KAS KELGU PEALE ISTUMA
VÕI TAHA JALASEOTSTELE SEISMA.

Joonistanud HELI VEIGEL

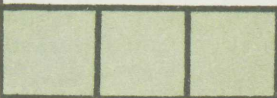

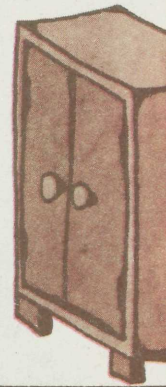

KIRJUTA KAKS SÕNA, MIS SOBI VAD NENDE JUURDE JOONIS-
TATUD ASJADE JA SÕNADEGA KOKKU. IGA TÄHE JAOKS ON
ÜKS RUUT.

lõhkuja

AUK
AEG

ballett

LEOPARD

LÖRTS
TUISK

SÕDA

SIIN ON PEIDUS ÜKS AUSTRALIAS ELAV KUNING-
LIK LIND. JÄTKA MÄRKE JÄLGIDES VÄRVIMIST.
MÄRKIDETA PINNAD JÄTA VALGEKS.

Joonistanud KURTI VOOL

Lastejakiri «Täheke» nr. 2. 1992. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. Toimetuse
aadress: Tallinn EE0109, Pärnu mnt. 67-a. Toimetuse käsikirju ei tagasta.

Esikaanel RAI VO JÄRVI joonisfus.

Telefonid: peatoimetaja E. Mardi 681-495; vastutav sekretär V. Variksaar 681-497, vanemtoimetaja J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja
J. Tammsaar 681-400, toimetaja I. Renser 681-496.

Laduda antud 2. 01. 1992. Trükkida antud 27. 01. 1992. Trükiarv 47.600. Otsespaber nr. 1. 60x90/8. Trükipoognaid 2. Arvestus-
poognaid 2,94. Tingvärviõmismiseid 8,0. Tellimise nr. 14. Tallinna Ajakirjandustrükkoda, Tallinn 200 090, Pärnu mnt. 67-a.

EESTI RAHVA MUUSEUMI MÄNGUASJAKAPP TIIA TOOMET

Illustreerinud MARE HUNT

TARTUS, ÜHES SUURES KIVIMAJAS VESKI TÄNAVAL, ASUB EESTI RAHVA MUUSEUM. SELLESSE MUUSEUMI ON KOKKU KOGUTUD EESTI RAHVA MUISTNE VARANDUS. SUURTES KAPPIDES RIPUVAD TRIBU-SEELIKUD JA JAKID, VÄRVILISTE LÕNGADEGA TIKITUD KÄISED JA KASUKAD, RIIULITEL SEISAVAD ÕLLEKANNUD JA KAPAD, PÜTID JA LÄNIKUD, SAHTLITES LÄIGATAVAD HÖBESÕLED JA KAELARAHAD. MUUSEUMI ÜHES TOAS SEINA ÄÄRES SEISAB KÕRGE PRUUN KAPP, MILLE UKSEL ON SILT: MÄNGUASJAD. KAPIRIIULITELT VAATAVAD VASTU PUUST NUKUD JA PULKJALGADEGA HOBUSED, YANKRID JA NUKUHÄLLID, PUUPÜSSID JA PÜSTOLID, KÕRKJATITED JA SAKSA-SAANID, KASSIMÄRSID, TOHUKUUBIKUD JA JÕULUSOKUD. TULEB VÄLJA, ET AEG ON VANAD MÄNGUASJADKI VARANDUSEKS MUUT-NUD.

KAPIRIIULITEL POLE MÄNGUASJAD ÜLDSE MÄNGUASJADE MOODI, NAD NAGU MAGAKSID NÕIDUSUND. VÕIB-OLLA NÄEVAD MÄNGU-

ASJAD UNES OMA EELMIST ELU, MIL NAD POLNUD VEEL TUMMAD MUUSEUMIESEMED. KUI NAD OLID VEEL KELLEGI OMAD, KELLELEGI ARMSAD JA VAJALIKUD, KUI NAD OSKASID VEEL RÄÄKIDA, NAERDA, NUTTA, LAULDA, PÕRISED, AMMUDA, MÄÄGIDA, HIRNUDA, RÕHKIDA, HAUKUDA.

VAHEL HARVA VÕETAKSE MUUSEUMIMÄNGUASJAD KAPIST VÄLJA JA VIIAKSE NÄITUSELE, PANNAKSE KLAASI TAHA VITRIINIDESSE. PALJU PRAEGUSAJA LAPSI KÄIB SIIS VITRIINIDEST MÕÕDA, SEISATAB KORRA, VAATAB JA LÄHEB JÄLLE EDASI. OMETI ON NÄITUS MUUSEUMIMÄNGUASJADELE RÕHMUAEG. MUUSEUMIMÄNGUASJAD TAHA-VAD KASVÕI LÄBI VITRIINIKLAASI LASTELE LÄHEMALE PÄÄSEDA. MUUSEUMIMÄNGUASJAD IGATSEVAD KASVÕI LÄBI RAAMATULEHE-KÜLGEDE LASTEGA UUESTI TUTVUST TEHA. LUITUNUD VÄLISKESTA ALL TUKSUB MUUSEUMIMÄNGUASJADE SEES ELAV SÜDA, TÄIS MÄNGULUSTI.